

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

«___» _____ 20__ р

В. Є. Єрмаченко

Історія економічних теорій та концепцій

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»
Рівень	третій (підготовка здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії)

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри
Економічної теорії та
економічної політики

М. А. Мащенко

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри Економічної теорії та економічної політики
Протокол № 1 від 02.09.2019 р.

Розробник:

Кліменко О. М., к.е.н., доц. кафедри Економічної теорії та економічної політики

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Глибина і масштабність змін, що сьогодні відбуваються у всіх сферах соціально-економічного життя, диктує необхідність пошуку нових принципів узагальнення накопиченого емпіричного матеріалу та удосконалення методів його аналізу, застосування на практиці передових здобутків теоретичних концепцій і шкіл, що вивчає «Історія економічних теорій та концепцій».

Тому вивчення даної навчальної дисципліни:

по-перше, розкриває передумови та закономірності еволюції світової економічної думки;

по-друге, висвітлює концепції її провідних теоретичних шкіл і напрямів;

по-третє, знайомить з науково-теоретичними здобутками видатних учених-економістів;

по-четверте, допомагає зрозуміти загальну спрямованість еволюції економічної науки, її взаємозв'язок з економічною політикою, прийняттям стратегічних і оперативних рішень;

по-п'яте, є запорукою формування загальноекономічного світогляду молодого вченого.

Здійсненню цього важливого завдання сприяє вивчення дисципліни «Історія економічних теорій та концепцій» (ІЕТК). Це вибіркова навчальна дисципліна, в якій цілісно і систематизовано висвітлюються процеси становлення та розвитку новітніх концепцій політичної економії, мікро- та макроекономіки, порівняльного аналізу економічних систем останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. Актуальність вивчення дисципліни ґрунтується на необхідності знання розвитку економічної думки в межах навчальної дисципліни «ІЕТК» допомагає фахівцю зрозуміти загальну спрямованість еволюції економічної науки на сучасному етапі, її взаємозв'язок з економічною політикою, прийняттям стратегічних і оперативних рішень, а головне – сформуванню загальноекономічний світогляд сучасного вченого. Об'єктом вивчення дисципліни є процес становлення та розвитку сучасної економічної теорії. Предметом вивчення є сучасні теоретичні концепції функціонування і розвитку економічних систем та їх складових.

Мета навчальної дисципліни:

наукове відображення різноманітності, альтернативності і водночас єдності теорій і напрямків сучасної економічної науки, їх поглиблене вивчення і творче опанування змісту у конкретно-історичних умовах виникнення та розвитку.

Рік підготовки	1	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	14
	семінарські, практичні	24
	лабораторні	-
Самостійна робота		112
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здійснювати обґрунтування значення аналізу основних підходів закономірності та розвитку економічних систем	Вміння надавати науково обґрунтовані оцінки досягненням сучасної економічної думки
Аналізувати економічні процеси та явища з позицій різних економічних концепцій та взаємозв'язки економічної політики із сучасними теоретичними поглядами	Здатність формулювати власні теоретичні рекомендації щодо їх реалізації в практичній діяльності з урахуванням специфіки і традиційних особливостей соціально-економічної системи України
Аргументовано доводити висновки, проводити економічні узагальнення як виявлення культури економічного і політичного мислення	Вміння розуміти будь-яку економічну ситуацію і власне місце в ній, а головне – не боятися приймати оптимальні рішення, якщо треба – інноваційного характеру, спираючись на здобутки світової та вітчизняної економічної думки
Аналізувати ефективність засобів і інструментів економічної політики держави	Здатність використовувати знання не лише в типових, а й у проблемних ситуаціях, в формуванні визначень, розкритті історико-економічних категорій тощо

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Економічна думка епохи доринкових та нерегульованих ринкових відносин

Тема 1. Предмет і завдання дисципліни

1.1. *Мета, завдання та функції дисципліни. Взаємозв'язок з іншими дисциплінами.* ІЕТК як хронологічний опис розвитку світової та вітчизняної економічної думки. Мета та завдання дисципліни, її суспільні, навчальні та практичні функції. Актуальність вивчення ІЕУ для підготовки сучасних фахівців.

1.2. *Предмет та методологія ІЕТК.* ІЕТК як дослідження еволюції систем економічних поглядів. Визначення теоретичної основи ІЕТК. Джерела та історіографія курсу. Методологія дослідження дисципліни.

1.3. *Критерії періодизації курсу.* Основні підходи та критерії до періодизації курсу. Загально визнані періоди розвитку ІЕУ.

Практичне заняття. Універсальні та спеціальні методи, що застосовуються для пізнання предмету ІЕТК.

Тема 2. Економічна думка Стародавнього Світу і Середньовіччя. Меркантилізм

2.1. *Економічна думка Стародавнього Сходу.* Соціальна сутність економічної думки в умовах рабовласницького ладу. Вавілонія. Закони Хаммурапі. Економічна думка стародавньої Індії, викладена в «Артхашастрі». Стародавній Китай. Економічні погляди Конфуція.

2.2. *Економічна думка античного світу.* Економічні вчення стародавньої Греції. Ксенофонт, Платон, Аристотель. Погляди на сутність і значення товарно-грошових відносин. Економічна думка стародавнього Риму. Катон, Варрон, Колумелла — знавці рабовласницького аграрного господарства.

2.3. *Економічна думка Середньовіччя*. Концепція Ібн-Хальдуна. «Салічна правда». «Капітулярій про вілли». Економічні погляди кано-ністів. Августин Блаженний. Погляди Фоми Аквінського. Вчення про справедливу ціну, торговий прибуток, лихварський процент. *Економічна думка України доби Середньовіччя*. «Руська правда». «Повість временних літ». «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Галицько-Волинський літопис. Полемічні рукописи 80-х рр. XVI ст.

2.4. *Меркантилізм*. Соціально-економічні та історичні джерела меркантилізму, його сутність, загальна періодизація та представники в різних країнах. Ранній меркантилізм – політика активного грошового балансу: В. Стаффорд, Г. Скарuffі. Пізній (мануфактурний) меркантилізм – політика активного торгового балансу: Т. Мен, Ж. Кольбер, А. Монкрет'єн, Д. Дефо. Протекціонізм. Теорії грошей. Залежність рівня цін від кількості грошей у обігу. Закон Грешема. Джон Ло та його фі-нансова система.

Практичне заняття. Ідеї меркантилізму в українській соціально-економічній думці кінця XVII – початку XVIII ст. Г. Граб'янка та С. Величко – ідеологи козацької старшини. А.П. Ордін-Нащокін, М. В. Ломоносов, Петро I, І. Посошков. Олена Глинська та її грошова реформа. Економічна політика меркантилізму і сучасність.

Тема 3. Класична школа політичної економії

3.1. Соціально-економічні та історичні умови виникнення, загальна характеристика та періодизація класичної школи політичної економії (КШПЕ). Предмет і метод дослідження. Принцип економічної свободи. Гармонія класових інтересів. Продуктивний характер праці у всіх галузях матеріального виробництва. Теорія трудової вартості. Упирання на економічний розвиток і нагромадження капіталу. Загальна періодизація КШПЕ.

3.2. *Перший етап КШПЕ*. У. Петті – засновник класичної політичної економії в Англії. Багатство країни. Критика меркантилізму та захист сільського господарства. Теорії цінності, багатства, грошей. Економічні концепції Д. Норса, Д. Юма. Економічна школа фізіократів. Розвиток економічної теорії Буагільбера в працях Ф. Кене та А. Тюрго. Аналіз капіталу. Визначення класової структури суспільства.

3.3. *Другий (мануфактурний) етап КШПЕ*. Економічне вчення А. Сміта. «Дослідження про природу та причини багатства народів». Поняття про багатство суспільства, його джерела. Приватні економічні інтереси як стимул виробництва. Принцип невидимої руки. Вчення про розподіл праці. Теорія цінності. Вчення про доходи: заробітну плату, прибуток, земельну ренту. Визначення капіталу. Проблема відтворення. Вчення про продуктивну і непродуктивну працю. Економічна свобода. Обов'язки держави. Принципи оподаткування. Гроші, грошовий обіг. Роль зовнішньої торгівлі. Критика протекціонізму.

3.4. *Третій (промисловий етап) КШПЕ*. Економічне вчення Д. Рікардо. Завдання економічної науки. Визначення категорії багатства. Теорія цінності. Порівняльний характер теорій вартості А. Сміта і Д. Рікардо. Закон вартості. Аналіз споживчої і мінової вартості. Трагування капіталу. Вчення про прибуток, заробітну плату. Погляд Д. Рікардо на динаміку норми прибутку. Теорія земельної ренти. Гроші. Проблема відтворення і реалізації. Проблема економічної кризи. Теорія зовнішньої торгівлі. Принцип порівняльних витрат. Проблеми оподаткування в теорії Д. Рікардо.

Практичне заняття. Вимірювання багатства. Вартість товарів. Політична арифметика. Заробітна плата. Земельна рента і ціна землі. Залишки меркантилістичних уявлень у Петті. Проблема відтворення суспільного продукту. «Економічна таблиця» Ф. Кене. Радикальні буржуазні реформи А. Тюрго. В. Гурне. Принцип економічного лібералізму.

Тема 4. Еволюція класичної політичної економії в першій половині XIX ст. Завершення класичної традиції

4.1. *Причини затухання класичної традиції у 30 - 40 рр. XIX ст.* Економічна думка Західної Європи після промислової революції. Економічні погляди економістів-рікардианців послідовників А. Сміта та Д. Рікардо.

4.2. *Політична економія у Франції.* Політична економія Ж.-Б. Сея. Вчення про три фактори виробництва. Теорія ринкової рівноваги. Закон попиту та пропозиції. Теорія реалізації. Роль факторної моделі для подальшого розвитку економічної науки. Закон Сея і кількісна грошова теорія. Ф. Бастіа. Теорії «послуг» і «економічних гармоній».

4.3. *Політична економія в Англії.* Економічні концепції Т. Мальтуса. Теорії народонаселення, реалізації, економічного зростання. Трактатування заробітної плати, земельної ренти. Прибуток як надлишок над вартістю товару. Н. Сеніор. Теорії «утримання», «відносної та граничної корисності», «попиту та пропозиції», «суб'єктивної вартості».

Практичне заняття. Особливості політичної економії в США. Теорії національної економіки та протекціонізму Г.Ч. Кері. Економічні погляди Дж. Мілля. Синтез економічних теорій вартості, капіталу, прибутку, ренти. Теорія відтворення. Теорії попиту та пропозиції, корисності. Теорія кредиту і торговельної кризи. Норма відсотка. Економічний прогрес і соціальні перспективи. Проблеми трансформації приватної власності. Економічні погляди Д. Мак-Куллоха.

Тема 5. Критичний напрям політичної економії

5.1. *Загальна характеристика альтернативного КШПЕ напрямку політичної економії.* Соціально-економічні причини виникнення альтернативного напрямку. Особливості його розвитку в різних країнах. Внесок у скарбницю світової економічної думки.

5.2. *Економічний романтизм (дрібнобуржуазний) напрямком політичної економії.* Предмет економічної науки, її завдання. Економічні погляди С. Сісмонді, П.-Ж. Прудона, К. Родбертуса. Економічна програма Ф. Лассалья.

5.3. *Характерні риси утопічної думки XIX ст.* Критичний характер утопічних ідей. Спільні риси і розбіжності економічних вчень західноєвропейських соціалістів-утопістів. Моделі устрою майбутнього ідеального суспільства. Концепції А. Сен-Сімона, Ш. Фур'є, Р. Оуена.

Практичне заняття. Економічні ідеї соціалістів-рікардианців послідовників Д. Рікардо та Р. Оуена. Соціалістичні погляди Т. Томпсона, Дж. Грея, Дж. Брея, Т. Годскіна.

Тема 6. Виникнення і розвиток марксистської економічної теорії

6.1. *Історичні умови виникнення марксизму в 40-50 рр. XIX ст.* Соціальний зміст і теоретичні джерела марксизму. Загальна характеристика економічного вчення К. Маркса. Питання економічної теорії в працях К. Маркса і Ф. Енгельса 70-90-х рр.

6.2. *Структура і провідні проблеми 1-3 томів «Капіталу».* Теоретичні проблеми 4-го тому. Теорія трудової вартості, товарний фетишизм. Обіг капіталу. Закони капіталістичного відтворення. Пере-творення додаткової вартості.

6.3. *Вплив марксизму на розвиток економічної думки у XX ст.* Марксизм і сучасність. Причини загальної кризи марксизму у XX ст.

Практичне заняття. Механізм експлуатації робочої сили. Додаткова вартість. Сутність заробітної плати. Процес капіталістичного нагромадження. Фактори нагромадження. Загальний закон капіталістичного нагромадження. Розвиток В.І. Леніним марксистської політичної економії.

Змістовий модуль 2. Учення та напрямки економічної думки кінця XIX – початку XXI століття

Тема 7. Виникнення альтернативної школи політичної економії. Німецька національна політекономія

7.1. *Німецька альтернативна школа політекономії.* Соціально-економічні та історичні умови виникнення історичної школи в Німеччині в XIX ст. Історична школа і наука про національне господарство. Її загальні риси, предмет і метод дослідження, періодизація.

7.2. *Внесок трьох поколінь історичної школи у розвиток економічної теорії.* А. Мюллер — провісник критичної реакції на класичну школу. Нація як особливий організм із своїми життєвими принципами. Матеріальне господарювання як один із елементів життя нації. Ф. Ліст. До-слідження соціальних проблем, ролі соціальних інститутів. Теорії державного регулювання економіки. «Найновіша» історична школа або третя «німецька хвиля». М. Вебер, В. Зомбарт. Започаткування соціал-націоналістичних ідей. Ідеї соціального плюралізму.

7.3. *Виникнення соціально-орієнтованого напрямку в німецькій політичній економії.* Ідеї реформізму. Р. Штаммлер, Р. Штольцман.

Практичне заняття. Індустріальне виховання нації. Стадії економічного зростання. Суттєві особливості історичного методу. «Стара» історична школа. Б. Гільде-бранд, Р. Рошер, К. Кніс. Концепція, предмет і метод дослідження. Опозиція класичній школі. «Нова» або «молода» історична школа. Г. Шмоллер, Л. Brentano, К. Блюхер, А. Вагнер, А. Шаффле.

Тема 8. Маржиналізм. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії

8.1. *«Маржинальна революція»: сутність та періодизація.* Загальна характеристика маржиналізму, предмет і метод дослідження. Періодизація та визначення провідних теоретичних шкіл маржиналізму. Попередники маржиналізму. І. Тюнен. Модель державного господарства. Задача про заробітну плату. Рівняння Тюнена. А. Курно.

8.2. *Економічні погляди представників першого суб'єктивного етапу маржинальної революції.* Австрійська школа. Теорія капіталу. Функція капіталу — підтримка існування робітників на протязі виробничого періоду. Ф. Візер. Поняття про альтернативні витрати як витрати невикористаних можливостей. Трансформація принципів корисності і витрат в тенденції. Приватна власність і приватна організація господарства. Є. Бем-Баверк. Теорія очікування. Виникнення прибутку. Теорія капіталу. Посередні методи виробництва. *Математична школа.* У. Джевонс. Криві байдужості і гранична норма замінування. *Лозаннська школа.* Математичний напрямок в політичній економії. Проблеми макроекономічної рівноваги в працях Л. Вальраса. Ринкове саморегулювання. Теоретичні моделі В. Парето. Парето-ефективність. Виникнення економічної концепції *шведської* (стокгольмської) школи. К. Віксель, Г. Кассель.

8.3. *Другий неокласичний етап маржинальної революції, його теоретико – методологічні особливості та значення.* Кембриджська школа. А. Маршалл про предмет економічної науки. Вплив концепції А. Маршалла на подальший розвиток економічної теорії.

8.4. *Криза неокласичного напрямку економічної теорії.* Англо-американська школа монополістичної та недосконалої конкуренції.

Практичне заняття. Математичні основи теорії багатства. .

Американська школа маржиналізму. Дж. Б. Кларк. Вчення про статичну і динамічну рівновагу. Природний закон розподілу доходів. Продуктивність факторів виробництва. Концепція спадної продуктивності виробничих факторів. Проблема

комбінації виробничих факторів з метою забезпечення мінімальних витрат і максимуму доходу.

Тема 9. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах

9.1. *Кейнсіанство*. Соціально-економічні та історичні умови виникнення кейнсіанства. «Кейнсіанська революція». Вирішальна роль макроекономіки. *Теоретична система Дж. М. Кейнса*. Макроекономічний аналіз. Загальна рівновага та причини порушення рівноваги капіталістичної економіки. «Основний психологічний закон». Теорія мультиплікатора. *Економічна програма Дж. М. Кейнса*. Необхідність державного регулювання економіки.

9.2. *Поширення і особливості кейнсіанства в різних країнах*. *Нео- та посткейнсіанство*. Недосконалість моделі Кейнса та умови розвитку неокейнсіанських теорій. Консервативний, ліберальний, радикальний напрямки. Американський варіант кейнсіанства. Інвестиційна теорія циклу. Принцип акселератора. А. Хансен. С. Харріс. Кейнсіанство у Франції. Г. Ардан. В. Перру. Концепція індикативного планування Ф. Перру. Теорії державного регулювання стокгольмської школи політичної економії. «Антициклічна» фінансова політика у Швеції. Теоретичні концепції Е. Ліндаля, Г. Мюрдалья, Б. Уліна, Е. Вігрофса, Е. Лундберга. Неокейнсіанські теорії економічного зростання. Теорії «економічної динаміки» Р. Харрода (Англія) та «економічного зростання» С. Домара (США). Модель Харрода-Домара.

9.3. *Сприйняття кейнсіанства в Україні*. Оцінка українськими науковими колами кейнсіанського напрямку в економічній теорії. Вплив кейнсіанських концепцій на формування економічної політики України.

Практичне заняття. Феномен кривої Філіпса. Загальна теорія: спроби поєднання кейнсіанства та неокласицизму. «Неокласичний синтез» П. Самуельсона. Криза ортодоксального кейнсіанства у 60-х – 70-х роках та передумови виникнення посткейнсіанства. Погляди представників англійського лівого кейнсіанства. Економічні моделі Дж. Робінсон. Проблеми зростання і розподілу в посткейнсіанських теоріях П. Сраффи, Н. Калдора. Розвиток посткейнсіанства у Сполучених Штатах («нове» або «монетарне кейнсіанство»). Кейнсіанська теорія та економічна політика сьогодні. Критика кейнсіанства у 60-70 рр. ХХ ст.

Тема 10. Еволюція неокласичних ідей. Неолібералізм

10.1. *Неолібералізм як своєрідна реакція на етатизм в економіці*. Криза неокласичної концепції у 20-30 рр. ХХ ст. Історія виникнення, загальна характеристика, єдність методології та різноманіття неоліберальних теоретичних шкіл.

10.2. *Лондонська школа неолібералізму*. Чиказька школа моне-таризму. Французька (паризька) школа неолібералізму. Дирижизм.

Теоретичні концепції лондонської школи неолібералізму. Ф. Хайек. Л. Мізес. Концепція неможливості соціалізму. Пріоритет принципу сво-боди людини. Критика адміністративного деспотизму. Принцип «спон-танного порядку». Справедливість як підсумок конкурентної боротьби.

10.3. *Ордолібералізм*. Фрайбурзька школа. В. Ойкен і його концепція «ідеальних типів господарських систем». Теорія економічного порядку. Політика порядку і політика регулювання. Конкурентний порядок як результат процесів в конкурентній діяльності. Особливості економічних поглядів кельнської школи. В. Рьопке, А.Мюллер-Армак, Л. Ерхард. Теорія «соціального ринкового господарства» та «сформованого суспільства». Роль держави у встановленні економічного порядку. Формування інституціональних основ конкуренції. Економічна реформа Ерхарда. Гамбурзький план, його основні риси.

Практичне заняття. *Чиказька школа*. *Монетаризм*. Грошові теорії І. Фігнера і К. Вікселя. М. Фрідман як теоретик монетаризму. Причини виникнення сучасного монетаризму, його вихідні положення. «Грошове правило» Фрідмена. Попит на гроші і пропозиція грошей. Вплив грошової політики на інфляцію і зайнятість. Ціни як головний інструмент порушень рівноваги. Пріоритет грошових факторів. Кореляційний зв'язок між рухом грошей і динамікою валового національного продукту. Регулювання довгострокових задач. Лаг впливу грошової маси на виробництво. Необхідність вивчення мотивів поведінки людей. Використання кількісної грошової теорії. Рівняння С. Фішера.

Тема 11. Інституціоналізм

11.1. *Інституціоналізм: загальна характеристика, основні напрямки та етапи розвитку.* Методологічні джерела інституціоналізму. Використання ідей маржиналізму і історичної школи. Категорія інституту. Обґрунтування концепції безкризового циклу за допо-могою різних варіантів державного втручання в економіку.

11.2. *Післявоєнний етап інституціоналізму.* Розв'язання соціально-економічних протиріч капіталізму та теоретичне обґрунтування реалізації «нового курсу» Рузвельта. Дж. М. Кларк. А. Берлі. Г. Мінз.А. Ноув. Соціальний, технологічний інституціоналізм. Дж. Гелбрейт. Р. Хайлбронер.

11.3. *Неоінституціоналізм.* Теорія трансакційних витрат. Економічна теорія прав власності. Р. Коуз. Теорія суспільного вибору Дж. Б'юкенена. Економічна складова в соціальній сфері. Теорії транс-формації капіталізму. «Народний капіталізм». «Коллективний капіталізм» Г. Мінза та А. Берлі. Теорія «стадій економічного зростання» У. Ростоу. Концепції «індустріального суспільства» П. Дракера, Р. Арона та «технологічного суспільства» Ж. Еллюля. Теорії «конвергенції», «нового індустріального суспільства» Дж. Гелбрейта. «Перегляд міжнародного порядку» Я. Тінбергена.

Практичне заняття. Предмет дослідження класичного інсти-туціоналізму та його основні напрямки. Т. Веблен - визнаний засновник інституціоналізму та його *соціально-психологічного* напрямку. Необхід-ність використання в економічному аналізі теорії еволюції. Критика неокласичної теорії добробуту. Характеристика дозвільного класу. Протиріччя між бізнесом і індустрією. Дж. Коммонс як засновник *юридичної течії в інституціоналізмі*. Вартість як результат юридичної згоди «колективних інститутів». Адміністративний капіталізм. У. Мітчелл – засновник *кон'юнктурно-статистичного інституціоналізму*.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у слухачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у слухачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання слухачів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, занять і самостійних завдань та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє слухачу отримати залік, – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання слухача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Порядок проведення поточного оцінювання знань слухачів. Оцінювання знань слухача під час семінарських, практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що

розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи слухачів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекції	Практичні заняття	Презентація домашніх завдань	Поточні контрольні роботи	Творчі завдання	Наукова стаття	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1. Економічна думка епохи доринкових та нерегульованих	Тема 1. Предмет і завдання дисципліни	1-2 тиждень	2	2	2	1				7
	Тема 2. Економічна думка Стародавнього Світу і Середньовіччя. Меркантилізм	3-4 тиждень	2	2	2	2	3			11
	Тема 3. Класична школа політичної економії	5-6 тиждень	2	2	2	2	3			11
	Тема 4. Еволюція класичної політичної економії в першій половині XIX ст. Завершення класичної традиції	7-9 тиждень	3	3	3	2			10	21
	Тема 5. Критичний напрям політичної економії									
	Тема 6. Виникнення і розвиток марксистської економічної теорії									
Змістовий модуль 2. . Учення та напрями економічної думки кінця XIX	Тема 7. Виникнення альтернативної школи політичної економії. Німецька національна політекономія	10-11 тиждень	3	2	2	2	3			12
	Тема 8. Маржиналізм. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії	12-14 тиждень	2	3	3	2	3	4		17
	Тема 9. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах									
	Тема 10. Еволюція неокласичних ідей. Неолібералізм	15-17 тиждень	3	3	3	2			10	21
	Тема 11. Інституціоналізм									
Усього			17	17	17	13	12	4	20	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / Пер. з англ. – К.: Вид. Соломії Павличко «Основи», 2001. – 687 с.
2. Злупко С. М. Історія економічної теорії: Підручник. – 2-ге вид. – К.: Знання, 2005. – 719 с.
3. Історія економічних учень: Підручник: У 2-х ч. Ч. 2 / За ред. В. Д. Базилевича. – 3-є вид. – К.: Знання, 2006. – 575 с.
4. Юхименко П. І. Історія новітніх економічних учень (від Кейнса до наших днів) / За ред. А. А. Чухна. – 2-ге вид., доп. – Біла Церква: БДАУ, 2003. – 145 с.

Додаткова

5. Базилевич В. Д. Метафізика економіки: Монографія / В. Д. Базилевич, В. В. Ільїн. – К.: Знання, 2007. – 718 с.
6. Геєць В. М. Нестабільність та економічне зростання. – Харків: Форт, 2000. – 238 с.
7. Голанский М. М. Взлет и падение глобальной экономики (что ждет отставшие страны). – М.: Дело, 1999. – 132 с.
8. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика. – К.: НІЕД, 2000. – 62 с.
9. Жид Ш. Рист Ш. История экономических учений / Ш. Жид, Ш. Рист; Пер. с франц. – М.: Экономика, 1995. – 544 с.
10. Жуков П. Е. Монетаризм и современная денежно-кредитная политика // Финансы. – 2004. – №10. – С. 64 – 67.
11. Кириченко В. «Шокова терапія» по-бразильськи: дещо корисне і для нас // Економіка України. – 1993. – №10. – С. 51 – 63.

12. Коллонтай В. Эволюция западных концепций глобалистики. // МЭМО. – 2002. – №1. – С. 36 – 48.
13. Коуз Р. Природа фирмы: истоки / Под ред. О. Уильямсона, С. Уинтера. – М.: Дело, 2001. – С. 53 – 73.
14. Маевский В. О. О взаимоотношении экономической теории и ортодоксии // Вопросы экономики. – 2003. – №11. – С. 4 – 14.
15. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. – М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 188 с.
16. Нуреев Р. М. Теории развития: кейнсианские модели становления рыночной экономики // Вопросы экономики. – 2000. – №4. – С. 146 – 156.
17. Нуреев Р. М. Экономика развития: модели становления рыночной экономики: Учебн. пособ. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 240 с.
18. Олейник А. Н. Институциональная экономика: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 416 с.
19. Ойкен В. Основные принципы экономической политики. – М.: Прогресс, Универс, 1995. – 494 с.
20. Романчук Я. Десятилетка Европейского Союза // Стратегия. – 2005. – С. 1 – 21.
21. Рудакова И. Основное течение экономической теории: потенциал и научная критика // Вопросы экономики. – 2005. – №9. – С. 21 – 36.
22. Трансформаційні процеси та економічне зростання в Україні / За ред. В. М. Гейця. – Харків: Форт, 2003. – 437 с.
23. Фридмен М. Количественная теория денег. – М.: Эльфепресс, 1996. – 131 с.
24. Хайек Ф. Безработица и денежная политика. Правительство как генератор «делового цикла» / Экономические науки. – 1991. – №11. – С. 57 – 66; №12. – С. 39 – 48.
25. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность: ошибки социализма / Под ред. У. Бартли. – М.: Изд. «Новости» при участии изд. “Catalaxy”, 1992. – 304 с.
26. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход // Классики кейнсианства. В 2-х т. Т. 2. Ч. 3 – 4. – М.: Экономика, 1997. – 431 с.
27. Хаусман Д. Экономическая методология в двух словах // МЭ и МО. – 1994. – №2. – С. 105 – 113; №3. – С. 27 – 34.
28. Ходжсон Дж. Экономическая теория и институты: Манифест современной институциональной экономической теории / Пер. с англ. – М.: Дело, 2003. – 464 с.
29. Чухно А. А. Проблеми теорії перехідного періоду від командної економіки до ринкової економіки // Економіка України. – 1996. – №4. – С. 4 – 8.
30. Шумпетер Й. А. История экономического анализа. // Истоки: Вопросы истории народного хозяйства и экономической мысли. – М.: , 1989. – Вып. 1. – С. 236 – 311.
31. Шумпетер Й. А. Капитализм, социализм и демократия. – М.: Экономика, 1995. – 540 с.
32. Юхименко П. І. Становлення і розвиток монетаристських концепцій: історико-економічний аналіз: Монографія. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – С. 251.